

*Shared Experience
Споделен опит*

СЪВРЕМЕННИ АСПЕКТИ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ СЕМЕЙСТВО – ДЕТСКА ГРАДИНА

Илияна Вълова
ДГ „Звънче“ – Враца

Резюме. В статията се разглежда трансформацията на двете най-важни социализиращи институции за детето от предучилищния сектор – детското заведение и семейството. Обсъждат се алтернативи за промяна в общуването между двата субекта, за да се създаде една нова среда със споделени ценности и общи цели, в която детето да се чувства уверено, спокойно и щастливо.

Keywords: child, kindergarten, interaction, transformation

Факт е, че за детето, посещаващо детска градина, двете социализиращи институции са семейството и предучилищното заведение. Общуването между двата субекта е педагогически детерминиран процес. Въпреки дългата си история на развитие този проблем стои в центъра на всички научни търсения и форуми. Проблемът за взаимодействието със семействата подлежи на постоянна актуализация, защото всяко време има своите характеристики, даващи отпечатък върху развитието на педагогическите явления. Днес е времето на нарастваща мобилност, на смяна на ценностите, на подчертан индивидуализъм, на професионално натоварване, на смяна на ролите в семейството. Всяка промяна в социума е основание за предполагаеми иновации и в сферата на възпитание.

Трансформациите в съвременното семейство се характеризират с появило се през последните години явление „кохабитация“, с намаляване институционалната сила на семейството, с късни бракове, с променени половоролеви брачни отношения, с нарастване относителния дял на еднородителските семейства, с късно родителство или доброволно бездетие. Съвременният свят провокира и процес на двойно релативиране на житейската възраст – и на родителите, и на подрастващите. „От една страна, младежите учат и научават повече нови неща, които възрастните не познават и затова не могат да ги предадат, както е било в предишни времена. От друга страна, много от това, което възрастните знаят – най-вече от индустриално-социална гледна точка, днес е вече без стойност.“⁽¹⁾. Семейните реалности са подвластни на обществените,

но наличието на лична свобода позволява на семейството да се променя и да създава своя уникална възпитателна система.

Предучилищното заведение подпомага не само възпитанието и развитието на детето, но е и в помощ на неговото семейство. Съвременната визия на детската градина се основава и на иновираната теория на предучилищното възпитание. Самото понятие „предучилищно възпитание“ се разбира като педагогическа интеракция, в която водещи са субект-субектните отношения. На лице е и актуализиране на компонентите на системата – технологии и форми на организация. Навлязоха интерактивните методи, стимулиращи активността на детето в педагогическия процес. Ситуационната форма на организация на педагогическия процес мотивира детската креативност. Задължителният характер на подготвителната група в детската градина е недвусмислено доказателство за значимостта на предучилищния период в живота на детето.

Трансформациите в съвременното семейство и в предучилищния сектор дават основание да се потърсят алтернативи за промяна в общуването между субектите – детска градина и семейство.

Доскоро се твърдеше, че професионалистите знаят по-добре от родителите какво е нужно и полезно за децата им. Приемаше се за нормално основната част от деня си децата да прекарват в институции и там за тях да се грижи квалифициран персонал, който да им даде нужното образование и възпитание, докато родителите са на работното си място. Все повече хора обаче осъзнават, че този модел е порочен, че лишава родителя от активна роля в отглеждането на собственото му дете, че противопоставя семейството на учебното заведение, че се къса връзката между семейството и детската градина. Процесите, които протичат на едното и на другото място, нямат връзка помежду си, а детето не успява да получи необходимото цялостно възпитание и образование³⁾. Родителите не са професионални педагози, но чрез процес на поднасяне на педагогическа информация те са способни да осъзнаят конкретни възпитателни ситуации и начини за разрешаването им, да усвоят позитивни модели на родителско поведение и да изградят увереност у себе си като възпитатели. За да се преодолее тази пропаст между дома и детското заведение, е необходимо учители и родители да работят заедно, в партньорство, да споделят информация, идеи, мнения, да вземат заедно важните решения, които касаят децата, да споделят грижата за тях.

В нашата страна се подхожда оптимистично към създаването на съвременен модел на взаимодействие „семейство – детска градина“. Схващането, че включването на семейството в цялостната програма за възпитание на децата е от съществено значение за оптимизиране на възпитателния процес. Затова се променя и типът отношения. От „педагог – дете“ те се трансформират в „педагог – дете – родител“ с цел постигане на партньорски отношения, които да активират и участието на родителя в педагогическия процес.

За да се достигне желаният резултат във взаимодействието между детската градина и семейството, е нужно интеракцията да се основава на договореност между двете институции. Правилата на общуване да се изработват съвместно, да се очертае рамката на споразумение по отношение на правата, задълженията и очакванията на двете страни. Трябва да се спазва принципът на индивидуален подход. Персонализирането на общуването учител – родител е израз на уважително отношение. Важен е принципът на толерантност, който изисква приемане на различията между хората. Съгласно прагматичния принцип комуникацията трябва да бъде ориентирана по посока професионалния опит на родителя. Това стимулира родителската активност и готовност за действия в живота на децата от групата¹⁾.

Във взаимодействието „педагог – родител“ водещи са интерактивните методи, както и рефлексивни методи на възпитание като способности за самопознание и саморазвитие.

Е. Събева споменава, че в съвременните форми на сътрудничество често се подценява един важен за детето момент – подготовката му за детското заведение. Затова е добре формите на взаимодействие да се делят на форми на сътрудничество преди приема на детето в детското заведение, които са: първи контакти с родителя, уведомителен разговор, предварително посещение в групата, редовни следобедни посещения, първоначална родителска среща¹⁾.

Какви форми на взаимодействие между двете институции могат да се използват, за да се запази позицията на партньорство между тях за ефективно реализиране на възпитателния процес?

Формите за общуване с родителя могат да се разгледат в две групи – традиционни и нетрадиционни, иновативни.

Традиционните форми могат да се систематизират в следните групи:

- индивидуални – посещение по домовете, беседи, консултации, кореспонденция, дневник на родителя, отчети; групови – беседи, консултации, дискусии, семинари, училища за родители, настоятелство;

- колективни – родителски събрания, родителски срещи, конференции, семинари, дискусии и открити дни в детската градина и училището и др.

Нетрадиционните форми на взаимодействие имат за цел да повишат педагогическата култура на родителите и да подобрят взаимодействието: „споразумение между семейство и педагогически екип“ – дава представа за очакванията и позициите на възпитателите и родителите, взаимните очаквания, права и задължения; „стая на семейството“ – естественобитова възпитателна среда за общуване между педагози, родители и деца, която дава възможност за реално присъствие на родителя в детската градина и училището; делови и ролеви игри – състезания между отбора на родителите и децата; организиране на ситуации на основата на игровата психотерапия за подобряване процеса на общуване и възпитание; образователни форми – тренинги, презентации

на книги за родители, изложби на детско творчество; бюро за педагогически услуги – консултация с различни специалисти, индивидуално и групово; пряк телефон – форма на вербална или писмена кореспонденция; кръгла маса – дискусии относно различни проблеми; педагогически параван – конкретни практически съвети при гарантирана дискретност на връзката „педагог – родител“; проекти, програми, комитети и фондации – разширяване на родителската ангажираност чрез реално участие в сътрудничеството на регионално, национално и международно ниво; участие на родителите в проучвания на възпитателния потенциал в семейството; оказване на признание – насърчаване на активността и оценка на педагогическите способности на родителя.

Посочените групи на взаимодействие между родителите и преподавателите трябва да се използват комбинирано и в зависимост от възможностите на конкретното образователно заведение.

Стратегиите за сътрудничество между родителите и образователните институции биват формални и неформални.

Формалните стратегии за сътрудничество дават правата и задълженията на възпитаващите в дома, детската градина и училището. В този вариант участието на родителите се залага в регламентираните форми на взаимодействие и семейството е по-скоро обект на положително влияние и насочване от страна на педагогическата институция.

Неформални стратегии за взаимодействие се базират върху следните виждания: родителите са потенциално добри педагози и при добронамерено отношение и квалифицирана помощ могат да се превърнат в „експерти“ във възпитанието; доверие и откритост във взаимоотношенията за постигане на по-добри резултати; конкретни програми на сътрудничество, съобразени с отделното семейство и дете, проблема и опита на родителите; реално взаимодействие чрез обмяна на информация и съвместно планиране и приемане на решенията; изграждане на представа за образователния процес в образователното заведение и собствените педагогически способности; при наличие на ефективно взаимодействие възрастните – родители и педагози, взаимно и ползотворно се влияят и допълват в изпълнение на своите социални роли и функции, което носи много положителни моменти.

Ето и най-важните от тях за детето:

- облекчава се адаптацията при прехода от домашна обстановка към условията в детската градина; засилва се чувството за сигурност и емоционален комфорт;
- стимулират се активността и индивидуалната изява;
- компенсират се дефицитът от общуване с работещи родители; засилва се мъжкото присъствие в детската градина; обогатява се социалният опит.

Положителни моменти за родителите: разбират по-добре своите деца, сравнявайки ги с връстниците им; овладяват конкретни способности за общуване с децата в разнообразни дейности; приемат от нова позиция работата на

педагога – нараства доверието към него; опознават съдържанието на педагогическия процес и на ежедневието в детското заведение; повишават своята педагогическа компетентност и я пренасят вън; разчупват заострените стереотипи за семейното възпитание; обменят информация не само с педагога, но и помежду си; добиват по-голямо самочувствие като възпитатели на своите деца; укрепват родителската общност като важна институция.

Педагозите използват идеите, знанията и професионалния опит на родителите за обогатяване на живота в групата. Стимулирани са в търсенето и прилагането на различни стратегии за общуване с родителите и техните деца. Разбират по-добре децата, опознавайки близките им; осъществяват взаимен обмен на информация с родителите за индивидуалните особености на всяко дете; използват непосредствената помощ на родителите в педагогическия процес; разчитат на съдействието на родителите при възникнали инциденти и проблеми.

Връзките, които се изграждат между учителите и родителите, оказват силно влияние върху децата и тяхното самочувствие, самооценка и уменията им за общуване с околните. Създава се чувство за принадлежност на децата и на родителите; увереност, че и учители, и родители работят заедно за развитието на децата; наученото в детското заведение се обсъжда и затвърждава у дома. Развиват се общности със споделени ценности и общи цели, в които децата се чувстват по-уверени; създават се също връзки и партньорства между детската градина и по-широката общност – квартала, бизнеса, местните власти³⁾.

Заключение

Включването на родителите в дейностите на детската група създава една нова среда, която работи в полза на семейството и децата. Но за да се случи това, е необходима промяна преди всичко в нагласите на хората и осъзнаване на важността на активното родителско участие в живота на техните деца. Достатъчно е училищните власти да разработят политики за въвеждане на родителите; учителите да потърсят начини да контактуват по-активно с родителите и да ги въвеждат в училищни проекти и дейности; а родителите да осъзнаят своята съществена роля за развитието на своите деца. Когато на местно ниво се развият подобни практики, е възможно и политиките на държавно ниво да бъдат преосмислени и субсидирани.

БЕЛЕЖКИ

1. Събева, Е. Иновационни акценти в диадата детска градина – семейство. Научна конференция с международно участие Бургас, 2011.
2. Гюров, Д., В. Гюрова, Ир. Колева, Р. Пенев, Модели на педагогическо взаимодействие семейство – детска градина, София., 2008.
3. <http://priатели.info/wp-content/uploads/2012/12/>

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Koleva, I. (2009). *Etnopsihologopedagogicheski model na vzaimodeystviето дете – uchitel – roditel*. Sofia: izd. „Format Vizhan“ [Колева, И. (2009). *Етнопсихологопедагогически модел на взаимодействието дете – учител – родител*. София: изд. „Формат Вижън“].
- Koleva, I. (2007). *Etnopsihopedagogika na roditelya*. Sofia: S.E.G.A [Колева, И. (2007). *Етнопсихопедагогика на родителя*. София: С.Е.Г.А].
- Penev, R. (2011). Uchastie na semeystvoto v zhivota na detskata gradina chrez pedagogicheskoto obrazovanie na roditelite. *Preduchilishtno vazpitanie*, 4. [Пенев, Р. (2011). Участие на семейството в живота на детската градина чрез педагогическо образование на родителите. *Предучилищно възпитание*, 4].

MODERN ASPECTS OF THE INTERACTION FAMILY – KINDERGARTEN

Abstract. The article examines the transformation of the two most important factors for the child's social interaction abilities in the pre-school sector – the educational institution (kindergarten) and the family. It also discusses alternatives for interaction between these two influencing factors to create a new environment with shared values and common goals where the child feels confident, composed and happy.

✉ **Mrs. Iliana Valova**
Kindergarten „Zvantche“
Vratza, Bulgaria
E-mail: iliana1@abv.bg